

Berkes Péter

Az
öreg bánya
titka

Jonatán Könyvmolyképző

Berkes Péter

AZ ÖREG BÁNYA TITKA

3. kiadás

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2008

1

Ilyen vihar még nem volt! Hollán nagyapó gyümölcsöse eltűnik, megjelenik viszont a Rém

1.

– Félek – nyöszörgött Kisvacak, és az orráig húzta a takarót. – Légy szíves, és engedj át az ágyadba! – S mert Lacó továbbra is némán és mozdulatlanul állt az ablaknál, még hozzátette: – Nem fogok mocorogni, de igazán nem.

Ez rendkívüli ígéret volt. Nagy kár, hogy Lacó meg se hallotta. A vihar teljesen lekötötte a figyelmét. Negyedik hete tartott a szünidő, s ez volt benne az első igazán figyelemre méltó esemény. De ez aztán ki is tett magáért. Ilyen vihart Lacó még soha életében nem látott.

A villámok sűrű egymásutánban csapkodtak. Fényüknél látni lehetett az egész falut, és hogy a szél szinte a földig lenyomja a fák koronáját. A Magányos Kéménybe két villám is belevágott. A dörrenések nemcsak az ablaktáblákat, hanem Lacó vékony pizsamáját is megremegtették. Az egyik villámnál Kenguruék háza tetején még állt a tv-antenna, a következőre már eltűnt onnan.

– Én átmegyek – jelentette ki Kisvacak, nem Lacónak, hanem csak úgy saját magának, igazolásképpen. Kimászott rácsos ágyából, s gyorsan beslisszolt Lacó paplana alá. S lám, a világ egyszeriben megszelídült. Az iszonyatos dörrenések, a szél bőgése, az eső harsogása, a villámok fénylővései elvesztették félelmetességüket; Kisvacak elaludt.

– Káprázatos! – motyogta Lacó. A harmadik villám csapott a Magányos Kéménybe. Kenguruék tv-antennájának a töve se látszott; tőből csavarta le a szél. A Kopasz-hátról szennyves víz rohant lefelé, kerítéslécek, ágdarabok sodródtak benne.

„A hullámok átcsaptak a fedélzeten – szólalt meg Lacó fejében a Mesélő. – A kapitány, hogy a fedélzeten bírjon maradni, odaköttette magát az árbocrúdhhoz. A parancsnoki híd mögül kiáltás harsant: süllyedünk, emberek! A kapitány tudta, hogy ez nem igaz. Bízott a hajójában. És ismerte a tengeri viharokat.”

Lacó az órájára nézett. Tíz perccel múlt tizenegy. Az égiháború kerek másfél órája tartott.

Nem, ilyen még sose volt. És Lacó látja ezt. Pontosan lát mindent. Ez a legsodálatosabb az egészben.

A falu meg alszik. Alszanak a Kenguruk, alszik Pöcök, és alszik Gerlinda is. Ez szinte egészen biztos. Talán csak Pirosfej tizedes nem alszik. Ó, ő biztos nem alszik! Áll a magasfigyelő alatt Helénával, és lesi a nyomsávot.

Jó volna ott lenni Pirosfej tizedes mellett! Onnan valószínű sokkal jobban lehet látni meg érezni az egészet.

De azért ez se semmi. A többiek még ennyit se látnak. Lesz mit mesélni holnap! „Egyszer csak reccs, és Kenguruék antennája nem volt sehol!”

Ekkor jutott el Lacó tudatáig, hogy mintha az imént Kisvacak mondott volna valamit. Disznóság, hogy dumál, és nem alszik. Mérgesen hátrafordult.

– Te meg mért nem al... – torkára forrt a szó. Villámlott éppen, és a beverődő fényben látta, hogy Kisvacak ágya üres. Elöntötte a meleg is, mert már a vérébe ivódott, hogy Kisvacak eltűnéseiből rendszerint nagy balhék származnak.

Ám amilyen hirtelen jött, úgy el is múlt a riadalma. Egy újabb villám fényénél felfedezte, hogy Kisvacak békésen alszik az ő ágyában.

– Ó, te kis vacak, te! – mondta megbocsátón. Óvatosan felnyalábolta a kölyköt – „Ördög és pokol, ez napról napra súlyosabb lesz!” –, és visszavitte a rácsos ágyba, be is takargatta.

Kisvacak tüstént kirúgta oldalt a lábát, átvette a takarón, karját a feje alá igazgatta, és aludt tovább, mintha mi sem történt volna.

Lefeküdt Lacó is. Végtére is nem volt csekélység másfél órán át moccanatlanul állni az ablaknál, és együtt rezegni a viharral.

Az álom kegyes volt hozzá. Kivételesen nem a szünidő végét s az általános iskola VIII. osztályának első óráját vetítette eléje, hanem elvitte őt a tengerre, ahol, mint a szkúner kapitánya az árbocrúdhoz köttette magát, s a szokatlanul viharos hullámverésről szerzett újabb értékes tapasztalatokat.

2.

Az új nap, persze, sosem kezdődhet úgy, ahogy az ember szeretné.

Mert mit szeretne az ember (mármint Lacó)? Az ágyból egyenest a ruhákba, aztán egyenest az udvarra perdülni, ott szemlélődni kicsit, elismételni az éjszakai benyomásokról már elkészített mondatokat, aztán – neki a lejtőnek, és meg sem állni Gerlindáék házáig. „Képzeld, copfoskám, az ablakból végignézttem az egészet. Ilyen még nem volt!”

Hiú remények! Ez a nap is csak úgy kezdődik, mint a többi: mindenféle kötelezettséggel. Mert rendkívüli volt ugyan a vihar, de ahhoz mégsem volt elegendő, hogy a felnőtteket otthon tartsa, s ezáltal felszabadítsa az embert (mármint Lacót) a kötelezettségek alól.

Először is mosakodni kell. Méghozzá úgy, hogy ez a mosakodás százszázalékos példa legyen Kisvacak számára. (Sajnos mindent így kell csinálni. Amikor egy ilyen Kisvacak lófrál az ember körül, nincs egy magának való pillanata sem, örökké csak példakép. De legalább követnék!) Azután jön az öltözködés, a reggelizés. Megmelegíteni a tejet, megvajazni a kenyérszeleteket, majd lassan, nyugodtan táplálkozni.

– Nekem zsírosat kenj! – közli Kisvacak. – És csomózd be a cipőmet!

Lacó zsírosat ken, és csomót köt a cipőfűzőre.

Kisvacak nem eszik. Valami fadarabbal böködi a levegőt.

– Egyél, kérlek!

– Pamm! Pamm! – döf bele Kisvacak egy láthatatlan izébe.

– Hagyd ezt abba, és egyél!

Kisvacak leteszi a fadarabot, szájához emeli a zsíros kenyeret, aztán azt is leteszi.

– És mi lett végül a viharral? Hova ment?

– Kérlek, öregem – emeli fel Lacó a hangját –, zabálj, és ne járjon a szád! Sürgősen el kell mennünk.

– Hova ment el a vihar? Az ágyába? – És Kisvacak nagyot nevet, mert jól tudja, hogy számárságot kérdezett.

Lacó összeszorítja a száját, s immár vagy ötszázadszor szentül megfogadja, hogy neki pedig a bűdös életben nem lesz gyereke.

– Adj egy vajaszt is! – tér vissza Kisvacak a táplálkozáshoz.

– Egy frászt! Nem kell annyit zabálni! Mondtam, hogy sietünk.

– Amíg éhes a gyerek, addig etetni kell – véli Kisvacak.

– Ha anyuék este hazajönnek, meg fogom mondani, hogy éhezettél.

Persze, a tatarozás az oka mindennek. Miért kell egy óvodát tatarozni, mikor másnapra a kiskölykök úgyis szétverik az egészet? De ha már tatarozzák, miért szünidőben? Az ember legszebb napjait vágja agyon ez a szervezetlenség. És anyuékban is lehetett volna annyi belátás, hogy erre a három hétre elviszik Kisvacakot a Hegyközbe, Vilma néniékhez. Ők nyugdíjasok, egész nap ráérnek, és különben is odavannak a kölyökért. „Kész gyönyörűség hallgatni, amit ez egy nap összezagyvál!” – áradozik Vilma néni. (Hogy oda ne rohanjon az ember!)

– Adsz vajaszt, vagy nem adsz? Én kenjek magamnak?

Kisvacak, mint mindig, teljesen kiélvezi, hogy felelősek érte. Olyan a hangja, mint egy királyfié, akit szolgálhad vesz körül.

Lacónak közben eszébe jut Anya tegnap esti figyelmeztetése: „Ha felhős az idő, és fújna a szél, ne feledd ráadni a pulóvert! Ha megfázik, te ápolod!” Az idő felhős ugyan, de szél nincs. Akkor most mi legyen?... „Ráadom. Legfeljebb beleizzad. Majd közli, ha melege van. Még szerencse, hogy félóránként helyzetjelentést ad a közérzetéről.”

Hát szóval ilyen kínokkal terhesen vánszorognak a reggel percei. S talán ezeknél is kellemetlenebb Lacó számára az a nyugtalanító érzés, hogy e végeérhetetlen vacakolás miatt jóvátehetetlen veszteségek érik. Egész pontosan attól tart, hogy mire kikeveredik a házból, addigra a társaság körül nézett már a feldúlt tájon, s az ő viharügyben szerzett tájékozottsága elértéktelenedik. „Akkor pedig palacsintává lapítom az öcsémet, az tuti!”

Kisvacak, mintha megsejtené Lacó fenyegető elhatározását, három falással eltünteti a vajjas kenyeret, majd hetykén kijelenti:

– Felőlem mehetünk!

„Felőlem! – ismételné önfeledten Vilma néni. – Honnan keverednek ilyen szavak egy ötéves gyermek ajkára?!”

Lacó, persze, nem hatódik meg. Éppen csak egy elsuhanó mosoly erejéig. S ez is inkább amiatt van, hogy mehetnek végre.

Mennének is, ám ekkor az események folyásába drámai fordulat áll be. Kivágódik az ajtó, és a Kenguruk szökkennek be a konyhába. A Kenguruk, azaz Simon Péter és Simon Pál ikertestvérek, akiket Gerlinda nevezett el Kenguruknak, mert óvodás korukban állandóan amolyan elöl zsebes kötényben jártak, s a kötényzsebben hurcolták a játékaikat, mint a kenguru a gyereket. A járásuk is olyan kengurus volt, nem tudtak rendesen közlekedni, hanem csak szökdécseltek és ugrándoztak, páros lábbal. Persze, ezt a szökdécselést a kenguru ügyesebben csinálja. Annak sosem esik ki közben a gyereke, a Kenguruk ellenben folyton elpotyogtatták a játékaikat. Nos, hát a zsebes kötény időközben a múlté lett, a gúnynevet azonban a múltó évek sem tudták lemosni Péter és Pálról. Már csak azért sem, mert a szökdécselés maradt. Ma is ugyanúgy közlekednek, mint hat évvel ezelőtt, óvodás

korukban. Így érkeznek most is a Lacóék konyhájába. Aztán megállnak, és csak vigyorognak és lihegnek, és meresztik a nagy szemüket Lacóra.

Lacó, amint rájuk pillant, rögtön tudja, hogy amitől tartott, bekövetkezett. De hogy a Kenguruk, mikor végre meg bírnak szólalni, olyat mondanak, mint amit mondanak, azt álmodni sem lehetett volna. Elhinni meg végképp nem lehet.

– Hogy mit csinált a Hollán nagyapó gyümölcsöse?!

– Belezuhan a bányába! – mondják újra a Kenguruk, teljesen egyszerre, mintha csak egyikük beszélne.

– Hazudtok! – förmed rájuk Lacó, hogy időt nyerjen.

– Bizony úristen! – mondják a Kenguruk.

Kisvacak izmai máris működésbe lépnek. Őt cseppet sem zavarja, hogy nem maga fedezte fel a szenzációt, hanem mások, s épp a Kenguruk hívták fel rá a figyelmét. Leperdül a székről, és se szó, se beszéd, kivágtat az ajtón. Már a kerti kapun is túl jár, mire Lacó utoléri és elkapja.

– Hová rohansz, vadszamár?

– Hát oda. Eressz, na! Sose láttam gyümölcsöst bányában.

Lacó azonban nem siet. Hátrányba került, s ezt csak egyféleképpen tudja kiegyenlíteni: elfojtja égető kíváncsiságát, s úgy viselkedik, mint aki fenntartásokkal fogadja a hírt, amit különben se tart oly rettentő nagy esetnek.

– Nyugalom – mondja Kisvacaknak. – Nem kerget a tatár.

– A vigyorgó Kenguruktól pedig azt kérdi: – Ott voltatok? A saját szemetekkel láttátok?

– Nem – mondják sajnálkozva a Kenguruk. Péter... Péter?... Nem, Pál még hozzáteszi: – Hollán nénitől tudjuk. (Ez Hollán nagyapó menyé.) Nálunk járt, mielőtt dolgozni ment.

Kisvacak ismét megiramodik. Lacó most már engedi, pedig a pulóvert se adta rá. Van is már eszében a pulóver!

Az első legfontosabb most az, hogy a Kenguruk se láttak még semmit, következésképpen az a hátrány nem is olyan nagy. Nem állhat elő az a legfontosabb helyzet, hogy ők, a Kenguruk, a taknyos ötödikesek kezdik magyarázgatni neki, mi történt tulajdonképpen, s az miképp történhetett. A második legfontosabb pedig, hogy haladéktalanul értesítsék Pöcököt és Gerlindát, ha ugyan eddig nem tudtak már meg mindent. Az nem valószínű, hogy Gerlinda megtudott volna valamit. Elég messze lakik Hollán nagyapó gyümölcsösétől. Ezenkívül ébredés után legalább fél órát tölt a tükörnél. Szeplőit számolgatja, azt remélve, hogy az ördög az éjszaka folyamán legalább néhányat elvitt belőlük. Pöcökkel más a helyzet. Az ő házuk szintén a Selyemréten van. Igaz ugyan, hogy a túlsó végén, és a Bányahegyről lenyúló erdősáv miatt nem lehet tőlük a Hollán nagyapó gyümölcsösére látni, de Pöcöknel sosem tudhatja az ember, mit mikor és hogyan szimatol ki. Egy remény azért van: még nem készült el legeslegújabb Művével, a detektoros (nem biztos, hogy detektoros) rádióval. Márpedig nem készült el, különben rég körbehordozta volna. Ha pedig nem készült el, akkor nem hagyja el a házat. Ez megnyugtató.

– Péter, futás Gerlindáért! – adja ki Lacó az utasítást, s ezzel végképp magához ragadja a kezdeményezést. – Pál, futás Pöcökért! Mondd, hogy halálfontos. (Igen, erre a nyomatékra feltétlenül szükség van.) Ott találkozunk.

Hárman három irányba indulnak. Péter le a faluba, Pál a Magányos Kémény felé, Lacó pedig Kisvacak nyomában, a patakká duzzadt szekérút mentén, neki a házukat a Selyemréttől elválasztó lankás Kopaszhátnak.

3.

Hollán nagyapó tizennégy esztendővel ezelőtt ment nyugdíjba. Éppen aznap, amikor a bányát leszerelték és bezárták. Felesége már évekkel előbb meghalt, ő maga idősebbik fia, Hollán József házában lakik, egy külön szobában, amelynek a falai telisded-teli vannak utazásra csábító IBUSZ-plakátokkal. Mikor még ifjú vájár volt, azt határozta el, hogy ha kiöregszik a föld alatti munkából, gyümölcstermesztéssel tölti hátralevő éveit. A nyugdíjba vonulás utáni első években úgy tetszett, nem lesz semmi se a fogadalomból. A sok egy helyben éléstől leküzdhetetlen utazhatnék szállta meg, s felcsapott világutazónak. Frontmesteri nyugdíja bőségesen elegendő volt a megélhetéséhez, a gyermekei nem fogadták el tőle azt a majd félszázezer forintot, amit élete folyamán összespórolt a számukra, így hát volt miből utazgatnia. Három esztendő alatt szinte az egész világot bejárta.

Akkor – történetünk előtt éppen tizenegy évvel – hirdették ki, hogy a Bányahegy meg a falu között húzódó, másfél kilométer hosszú és három-négyszáz méter széles Selyemrétet felparcellázzák, és olcsón kiárusítják.

A telkek napok alatt gazdára találtak. Vett egyet magának Hollán nagyapó is. A legtöbben, mint az utazásoktól kissé elfáradt nyugdíjas frontmester is, gyümölcsfákat ültettek a pár száz négyszögölnyi, ragyogó fekvésű, sok napfényt kapó földdarabokra. Felépült pár új ház is. Pontosan három. Az egyiket a falu, Óbánya építtette orvosi szolgálati lakásnak. Ebben lakik Pordán doktor. A másik ház, közvetlenül az orvosi mellett, Pöcök szüleié, ifjabb Gergely Mihálykéé. A harmadik házat a volt bánya volt lőmestere, a magányos életre berendezkedett Gasch Lipót építtette magának a

Selyemrét délkeleti csücskében, pontosan a volt hármás akna berobbantott bejárata fölött.

Gasch Lipót házától vagy kétszáz méterre, egyik oldalával a Bányahegyről lenyúló erdőszávnak, másikkal a faluból a Hegyközbe vezető szekérútnak támaszkodva terült el Hollán nagyapó gyümölcsöse.

A legteljesebb múlt időben.

A helyén most jókora szakadék tátongott. Az egész gyümölcsös, úgy, ahogy volt, kissé félrefordulva hevert lent, a mélységben. Földje felhasadozva, fái gyökerestül kifordulva. Mindössze két fa maradt állva, valahol középtájon. Két almafa, tele pici, zöld almával.

Hollán nagyapó a szakadék szélén állt és nevetett. Megdöbbenő volt, hogy mennyire könnyen veszi az egészet. Elvben hüledeznie és sóhajtoznia kellett volna, ahogy az egy ilyen nem mindennapi katasztrófa bekövetkeztekor illik. Derűs képe – legalábbis a gyerekek szemében – sokat rontott az esemény szenzációjellegén.

– Úgy segítsen engem az Isten – hahotázott –, hogy ez az IBUSZ műve. Bosszút álltak, mert felhagytam az utazgatással.

– Vagy maga a bánya állt bosszút – mondta sejtelmesen Gasch Lipót, aki Hollán nagyapó mellett állt, és szokása szerint hegyes állát dörzsölgette. – Rámenős frontmester voltál, öreg. Túl mohón kapartattad a néppel a szenet.

– Megálljunk! – emelte fel Hollán nagyapó az ujját. – Ez a vágat még nem az én művem. Ez még énnálam is öregebb. Emlékezzél... áber (ez német szó, itt azt jelenti: ugyan. Hollán nagyapó ugyanis, mint a legtöbb óbányai őslakos, jól beszélt németül. A bánya azelőtt egy német grófi család tulajdonában volt, amely annak idején sok bányászt hozott ide Németországból. Ezek aztán családot alapítottak,

meggyökeresedtek Óbányán. Ma már az unokáik, a dédunokáik élnek, de egy-két németes hangzású név, meg néhány családban – például a Gerlindáékéban is – a német beszéd még ma is őrzi az egykori telepések emlékét)... áber – mondta tehát Hollán nagyapó Gasch Lipótnak –, te erre nem emlékezhetsz. Hiszen még itt se voltál. 1928-ig erre vezetett a hármaskő akna lejárata. Valami okból nem volt jó, berobbantották, aztán megnyitották azt a másikat, éppen ott, ahol most a te házad áll.

– Odébb volt az, öreg – mondta Gasch Lipót. – Sokkal odébb volt.

– Már hogy a ménkőbe lett volna odébb? – mérgesedett meg Hollán nagyapó. – Ott volt az pontosan, ha én mondom.

– Én meg azt mondom, odébb volt. Jó ötszáz méterrel odébb.

– Nézzék már, énvelem vitatkozik! – csapta össze a két tenyerét Hollán nagyapó. – Énvelem, aki kerek huszonöt éven át jártam le-föl a hármaskő bejáratán! Ha megállok a sövényed sarkánál, az iskolát meg a templomtornyot éppen egy vonalban látom. Ugyanúgy, mint mikor fájrontkor kiléptem a hármaskőből a napvilágra. (Ez a fájront is német eredetű szó, a bányászok a munkaidő végét jelölik vele.) Nem a kisujjamból szopom én, amit mondok, Gasch Lipót!

De Gasch Lipót csak erősködött, hogy bizony odébb volt az a lejárata. Hollán nagyapó meg ettől még jobban nekitüzesedett. Azt mondta, Gasch Lipót az égadta világon semmit se tud, de nem is tudhat. Mert 1944-ben, amikor a bánya német katonai parancsnoka, „az a Helmuth Günther, vagy hogy a ménkőbe hívták”, Gasch Lipótot idehozta, az a lejárata éppen be volt zárva. Majd csak másfél év múlva, már a felszabadulás után nyitották meg ismét, de akkor is még jó

fél esztendőbe beletelt, mire megtisztították az aknáktól – mert, bizony, csudára megpakolták aknával a németek, nyilván fel akarták robbantani, csak már nem maradt rá idejük. Egyszóval, Gasch Lipót összevissza négy évig járt ki-be rajta, és mi az a négy év a Hollán nagyapó kerek negyed évszázadához képest?!

– Miért kell azt még ma is emlegetni, öreg, hogy engem az a fasiszta Günther hozott a bányához? – méltatlankodott nekivörösödve Gasch Lipót, de kérdésére nem kapott választ. Hollán nagyapó a maga részéről befejezettnek tekintette a vitát, legalábbis Gasch Lipóttal. Nem rá figyelt már, hanem a frissen nyílt szakadék szélén bámészkodó gyerekekre.

– Hé, taknyosok, tisztuljatok innét! – kiáltott rájuk mérgesen. – Valamelyiktek belehull, aztán én leszek a vétkes, mivel az én földemen szegte a nyakát!

– Ne tessék izgulni! – mondta Lacó, aki teljes egészében osztotta Pirosfej tizedes szakszerűen megfogalmazott véleményét, miszerint: „Hollán nagyapó indulata olyan, mint a ködgránát. Éktelen nagy füstje van, de legfeljebb a szemet csípi.” – Nem esünk mi ebbe bele. Különb se olyan mély az egész, hogy a nyakunkat szeghetnének. Legfeljebb nyolc méter.

– Hat – helyesbített Pöcök.

Kisvacak alkalmasnak vélte az időt, hogy megkérdezze végre:

– És az a lik ott micsoda?

– Hat méter vagy nyolc, azért csak kotródjatok! – füstölt tovább Hollán nagyapó.

– Felfedeztem egy likat! – toppantott Kisvacak. – Tessék azonnal megmondani, hogy mi az!

– Hínye, az anyád, te! – nevette el magát Hollán nagyapó, és felkapta Kisvacakot. (Kevés olyan ember él Óbányán, aki ne feledné gondját, baját, indulatát, ha Baráth Andrásék kisebbik gyereke viselkedni kezd.) – Miféle likat fedeztél te fel?

– Ott! – mutatott Kisvacak a szakadék hátsó vége felé, ahol a gyümölcsös a legmélyebbre süllyedt.

– Megnézzük – mondta Hollán nagyapó, s megindult Kisvacakkal. – Innen az én nyolcvanéves szememmel már nem látni el odáig.

– A kis szerelmemnek sasszeme van! – súgta ámulva Gerlinda Lacó fülébe. – Tényleg van ott egy lyuk, csak eltakarja a lomb.

Hollán nagyapó letette Kisvacakot, és azt mondta: – A régi bejárat! Istenemre, hogy az!

A Kenguruk kiáltozni és ugrándozni kezdtek, s éltették Kisvacakot.

– Sose hittem volna, hogy ebben az életben még egyszer meglátom – mondta Hollán nagyapó. – Hé, taknyosok, most aztán komolyan lóduljatok innét!

A gyerekek ösztönösen hátrébb húzódtak.

– Én fedeztem fel! – mondta büszkén Kisvacak, és nyomatékképpen nagyot rúgott a földre.

A Kenguruk ismét lelkendeztek egy sort. Gerlinda felemelte Kisvacakot, és puszit nyomott az arcára, jobbról is, balról is.

– No, Lipót! – fordult oda Hollán nagyapó a szakadék legszélén ácsorgó s hegyes állát a szokottnál is buzgóbban simogató Gasch Lipóthoz. – Mit mondasz, megtekintsük-e közelebről?

– Megnézni közelebről? – kapta fel nyugtalanul a fejét a volt bánya volt lőmestere. – Hogy képzeled? Oda lemászni?! Nem a mi öreg lábainknak való az. Különben is, láthattad eleget, mi újat találnál benne?

Lacó félrevonta Pöcököt.

– Nem is rossz ötlet, amit az öreg mond. Mi a véleményed?

– Ugyanaz.

– Kifigyelted, hol lehet lemászni?

– Nem gond – legyintett Pöcök. – Kötéllel akárhol. De a nélkül is, itt a szélén, az út mellett. Elég lapos, talán le lehet csúszni, meg vissza is. Kötéllel azért biztonságosabb.

– Mikor?

– Akár mindjárt.

– És a két öreg?

– Inkább az öcséd. Meg az ikerpofák. El kéne küldeni őket valamivel.

– Kisvacakot?! Most?!

– Bízd Gerlindára. Vele elmegy. Bírja nagyon a szeplőit. – És Pöcök utánozta Kisvacak éneklős hangját: – „De szép pöttyös pofid van! Csak a nevedet nem bírom kimondani!”

Lacó dörzsölgette kicsit az állát, ahogy Gasch Lipót szokta, s közben a szeme sarkából Kisvacakra sandított.

– Megvan! – mondta hirtelen. – A pulóver!

Így aztán Kisvacak némi toporzékolás és fenyegetőzés után („Ezért majd kiverem én Anyunál a balhét!”) szépen megindult Gerlindával hazafelé pulóvert venni. („Húzd minél tovább, copfoskám!” – súgta Lacó Gerlindának.)

A Kenguruk elfutottak Pöcökékhez megnézni, hogy Pöcök otthon van-e. (Na persze, értették ők, hogy miről van szó. Ha egyszer nincs szükség a jelenlétükre, hát nincs. Előfordult ez már máskor is.)

Odébbállt a két öreg is. Heves taglejtésekkel baktattak lefelé az úton, bizonyára a félbehagyott vitát folytatták.

– Szóval? – kérdezte Lacó, miután ily örvendetesen kitisztult a levegő.

– A lámpa itt van – mondta Pöcök, és térdig érő zsebére ütött. – Megpróbálhatjuk kötél nélkül is.

– Benne vagyok. Gerlindáék legkésőbb egy óra múlva itt lesznek.

– Vele szívesebben lemennél, ugye? – kérdezte Pöcök.

– Hülye! – mondta Lacó. – Majd éppen egy lánnyal! – De közben megpirosodott a füle, mert éppen ilyenféle gondolatok forogtak a fejében.

Még egy utolsó pillantást vetettek a külvilágra, s miután meggyőződtek róla, hogy felnőttveszély semerről sem fenyeget, megindultak a leereszkedésre kiszemelt pont felé.

4.

A leereszkedés valóban gond nélkül sikerült. Mindössze a két farmernadrágot színezte át a sárga agyag. Annál nyugtalanítóbb volt viszont a járás a lezuhant gyümölcsöskertben. Lábuk bokáig belesüppedt a puha talajba, s az istennek se akart kijönni. Lacó vadonatúj félcipője és Pöcök ugyancsak vadonatúj csatos szandálja már az első lépéseknél a föld foglya lett. De mit számítottak most a cipők? Csak az volt a lényeg, hogy el ne vesszenek. Kicibálták s kézben vitték tovább a két pár agyag-lábbelit.

Karvastagságú gyökereken, elfeküdt fatörzseken, kétarasznyi hasadékokon vergődtek át, míg végül elérték a lyukat takaró lombkoronát. (Kidőlt almafa, tele apró, éretlen almával.)

A lyuk úgy ásított a meredek agyagfalban, mint egy barlangbejárat. És sokkal nagyobb volt, mint amekkorának fentről látszott.

Hát igen, nagy nap volt ez a mai! Nem fukarkodott a szenzációkkal. Igazán még ki sem élvezhették az egyiket, máris eléjük robbant a másik. Nem mintha Óbányán úgy általában unalmasan telt volna az élet (mármint Lacó és Pöcök és hasonló társaik számára), de az ilyen sorozat azért mégis rendkívüli élménynek számított.

Lacó és Pöcök, mintha attól tartottak volna, hogy ez az egész csak álom, amit bármely pillanatban elűzhet a könnyörtelen ébredés, ácsorogtak kicsit, átengedve testüket a benne föl-alá futkosó izgalomborzongásnak. És tudták: a sorozatnak még koránt sincs vége. A titokzatos nyílás előtt állva oly kaland sejlett fel előttük, melyhez foghatóval eddig csak a regények lapjain vagy a tv képernyőjén találkoztak. Ott is

inkább csak Lacó. Mert Pöcök a leglélegzetelállítóbb történeteket is örömeost odahagyta egy kis – teszem azt – villanyserelésért. Ez ugyan kevésbé fordulatos, ám annál valószínűbb esemény, s Pöcök a valós dolgok embere volt, nem az álmodozásoké, mint Lacó. Ez abból is kitetszik, hogy Lacónak Mesélője volt, Pöcöknek ellenben két gyümölcsösládányi szerszámja s miegymása.

Itt és most azonban Lacó álom- és Pöcök való világá egyetlen pontban találkoztak.

– Valami pöcök áll ki belőle – szólalt meg Pöcök.

– Pöcök vagy te – mondta Lacó. – Az ott nyilván egy bányatámfa.

Pöcök vállat vont. A pillanat igazán nem látszott alkalmasnak arra, hogy ismételten tiltakozzék méltatlan gúnyneve ellen. Térdig érő zsebébe nyúlt, s elővette a lámpáját. (Különös és nevezetes lámpa volt ez, megérdemli, hogy ejtsünk róla néhány szót. A rúdja, benne a négy rúdelemmel, három egymás mögé erősített „PORK LUNCHEON MEAT”-os konzervdoboz. A feje, amelyben az alkotó, vagyis Pöcök két körtét épített be, kimustrált biciklilámpa. A lámpaüveg előtt egy század eleji lemezes fényképezőgép blendeszerkezete, amellyel szűkíteni és tágítani lehetett a fénysugarat. Az osztályban többen tíz forintot is ígértek Pöcöknek, ha egyetlen estére kölcsönadja nekik a „világító szerkentyű”-t. Pöcököt természetesen felháborította az ajánlat. „Ez nem kölcsön-cucc!” – jelentette ki méltatlankodva. Mindössze két társával tett kivételt, Lacóval és Schramek Aladárral. Lacó bármikor és ellenszolgáltatás nélkül megkaphatta a lámpát, Schramek Ali pedig egyetlenegyszer jutott hozzá, két órára, cserébe a tranzistoros zsebrádiójáért, azzal a kikötéssel, hogy Pöcök szétszedheti a rádiót, Ali viszont csak világíthat a lámpával.

Ez reális egyezés volt, ha meggondoljuk, hogy Alit nem érdekelt a lámpa belseje, csak a fénye, Pöcököt pedig csak is a rádió szerkezete izgatta, és fütyült a hangjára.)

Pöcök tehát elővette a lámpát, és kipróbálta. A „világító szerkentyű”, akárha megérezte volna, hogy pályafutása legnagyobb pillanata, legnemesebb feladata előtt áll, izalmában felmondta a szolgálatot, s csak hosszadalmas rázogatózásra és ütögetésre tért magához.

Ezalatt Lacó megpróbálta elhúzni a fát a lyuk elől. A fa azonban szilárdan feküdt, nem lehetett megmozdítani. Nem maradt más hátra, át kellett bújni az ágak között, s kúszva megközelíteni a nyílást.

Lacó ment elől, Pöcök szorosan a nyomában. Fél perc sem telt el, s ott hasaltak egymás mellett a nyílás szájában. Arcukba dohszagú hűvösség áradt – a halott bánya titokzatos lehelete.

– Figyelj! – súgta Lacó. – Valami hang is jön. Visszatar-
tották a lélegzetüket, s előrenyújtott nyakkal hallgatóztak. A lyuk láthatatlan sötétjéből különös kotyogás hallatszott, mint mikor a kotlós a csibéit hívja.

– Víz – súgta Pöcök. – Víz folyik. Alighanem...

– Világíts! – mondta Lacó.

A felvillanó éles fénykéve lefelé ferdülő, természetes kőboltozatot világított meg. Pöcök lejjebb mozgatta a lámpát. A fénykör siklott lefelé a nedves kövön, majd hirtelen megmerevedett. A vízmosta boltozat egy vízszintes fekvésű, folyosószerű vágatba torkollott, amely, eltűnve a boltozat alatt, a Bányahegy felé folytatódott. A vágat innenső végét földomladék zárta le, s ez felnyúlt egészen a nyílás szájáig, ahol feküdtek.

A vágatba való lejutás nem ütközhetett különösebb nehézségbe. A kőboltozat meg az omladék szabályos, enyhén lejtő folyosót alkottak. Akár állva is kényelmesen el lehetett volna közlekedni benne.

Ezt mindketten azonnal megállapították. Szólni azonban egyikük se szólt. Feküdtek mozdulatlanul.

Féltek?

Egy kicsit, talán. Bár, az ördög tudja, félelem volt-e az, amit éreztek, vagy inkább rendkívüli megilletődöttség, ünnepi izgalom.

Hiszen a Bánya tárult fel a szemük előtt!

Apáik, nagypapáik, dédapáik, ükapáik hatalmas és legendás hírv föld alatti birodalma, élete, szenvedése, öröme, végzete.

A Bánya, mely kétszáz éven át szünet nélkül ontotta a szenet, lélegzett és lüktetett, és – mily különös játéka a sorsnak! – épp abban az esztendőben szűnt meg létezni, amikor ők születtek.

De holtan is élt tovább. Élt az emberek emlékeiben, az édesanyák meséiben, az édesapák hol kesergő, hol vágyakozó sóhajtásaiban, a kamrák és padlások rejtekéből előkerült bányászsapkáknak és bányászlámpáknak, a Bányahegy, a Bányató, a Bányász-presszó nevében, a falu nevében s még a falubeliek köszönésében is: Jó szerencsét!

„Jó szerencsét!” – így köszöntek ők is egymásnak, szüleiknek, tanáraiknak, a faluba vetődött idegeneknek. S közben a Bányára gondoltak, mely ott lapult a mélyben, a lábuk alatt.

Ott érezték mindig.

És néha a hangját is hallották. Különös morgások törtek fel a föld alól, az emberek pedig azt mondták: „Omlik a főte... Most már kedvére omlhat!”

Dehogys féltek ők a Bányától! Tisztelték és csodálták, és álmodtak róla. (Erről talán még Pöcök is álmodott.) És megkülönböztetett becsben tartották a felszínen megmaradt képviselőit: a Magányos Kéményt, a szénosztályozó óriási betonvázát, mely úgy ágaskodott a falu közepén, mint valami őskori állat; a meddőhányókat, amelyeket szelíd, füves dombokká varázsolt a természet, de ha az ember a földjükbe ásott, különös, szürkés anyagot talált, meg porladó barnaszéndarabokat.

Azzal, persze, tisztában voltak, hogy mindezek, a Magányos Kémény, a szénosztályozó betonváza, a meddőhányók – csak képviselők. Szívük mélyén mindig is élt a remény: egyszer talán sikerül találkozniuk az igazival, magával a Bányával is.

Íme: nemhiába reménykedtek.

Ott hasaltak szemtől szemben – Vele.

Csak az elhatározás hiányzott, hogy leszálljanak titokzatos világába, és birtokba vegyék azt.

5.

A hosszúra nyúlt, ünnepélyes csendet Pöcök tisztelte kevésbé.

– Nos...? Nekivágunk?

Lacó már nyitotta a száját, hogy igent mondjon, ám ekkor váratlan és rémisztő dolog történt.

Érdes szavak reccsentek, de mintha maga a sötét mélység szólalt volna meg:

– Vissza, ostobák! Ne tovább! Megálljatok!

Felfoghatatlan, hogyan sikerült oly gyorsan kikeveredniük az ágak karmai közül, de tény, hogy szemvillanás alatt kifaroltak.

És ekkor újra felrecsegett a hang, de most már közvetlenül mellőlük, a fejük fölül.

– Elment az eszetek? Van fogalmatok róla, hová készültek?

Gasch Lipót állt előttük. Az élő és valóságos Gasch Lipót.

Pöcök kinyitotta a száját, de mert hang nem jött belőle, hát újra becsukta. Lacó kísérlete valamivel jobban sikerült, ámbar nem lehetett pontosan tudni, hogy amit hallatott, az nyögés volt-e vagy pedig „G” betű.

A volt bánya volt lőmesteréből bezzeg folyékonyan ömlöttek a szavak.

– Az a szerencséték, tökkelütöttek, hogy rossz előérzeteim támadtak, és idejében visszafordultam. Különben már az Isten is bottal üthetné a nyomotokat.

És egyre csak mondta a magáét, nekitüzesedve háborgott, válogatottan csúf jelzőkkel bélyegezve meg a két kuporgó, csupa agyag felfedezőt. Ám akármilyen fenyegetően hangzottak is a szavai, mégiscsak egy ismerős ember valóságos szavai voltak, s nem is odalentről jöttek, mint az első pillanatban gondolták. Ez épp elég volt ahhoz, hogy kikeveredjenek a rémület kábulatából, és visszaálljon normális kapcsolatuk a világgal.

Mindenekelőtt a lehetetlen és méltatlan testhelyzetükön igyekeztek változtatni. (Félig ültek, félig feküdtek, könyökükkel hátrátámaszkodva.) Azután meg Gasch Lipótot kezdték alaposabban szemügyre venni, fölötte elcsodálkozva azon, hogy Hollán nagyapót „öreg lábaikra” hivatkozva lebeszélte a leereszkedésről, most meg mégiscsak itt van. Lemászott azon a meredek falon, végiggyalogolt a gyümölcsös cipőmarasztaló földjén, még hozzá úgy, hogy közben a kezére, a ruhájára borsónyi agyag se tapadt! Ám a

legfurcsább az volt, hogy egyáltalán utánuk jött, és ily kitaróan szövegel nekik. Mert ilyesmire még nem volt példa. Gasch Lipót volt az a felnőtt, akinek a közeledtére még a legszigorúbban tiltott szórakozást, a szénosztályozó betonvázán való „életveszélyes” mászkálást is a legnagyobb lelkinyugalommal folytathatták. Egy szó nem sok, Gasch Lipót annyit se szólt, még a szeme se rebbent. Levegőnek vette a gyerekeket, amiért aztán a gyerekek is levegőnek vették őt.

Miért, hogy most egyszerre így nekitüzesedett?

Megannyi rejtély! Ám Lacó és Pöcök nemigen ért rá a megfajtságukon töprengeni. Volt valami furcsa delejesség Gasch Lipót tekintetében, a tartásában, a hanghordozásában, ami nem engedte másfelé csatangolni a gondolatokat; muszáj volt ráfigyelni.

Pedig már nem is nekik címezte a szavait. Tekintetével a semmit döfködte, s a szülőknek prédikált. Nem Pöcök szüleinek és nem Lacó szüleinek, hanem általában az apáknak és az anyáknak, akik túlságosan szabadjára engedik félig sem érett kölykeiket, kitéve őket mindenféle alattomos és titokzatos veszedelmeknek. Szputnyikokkal, szupermasinákkal, szupertávlatokkal ámítják a szerencsétleneket, ám a kifürkészhetetlen, a megzabolázhatatlan, a kiengesztelhetetlen Sublimátumot, a Sátáni Erőt egyszerűen letagadják.

– Ha embernek volt, van és lesz eredendő és végzetes ellensége, akkor azt éppen itt, a Sátáni Erőben kell keresni – szónokolta Gasch Lipót. – Vagyis ott! – és vastag ujjaiával az agyagfalban ásító nyílásra mutatott.

Lacó és Pöcök pedig behúzták a nyakukat, és szusszanni se mertek. A sürgős mehetnék ismét mocorogni kezdett

bennük, de – furcsa – legalább úgy mocorgott a maradhatnék is. Végtére is nappal volt, világos, ismerős zajok szűrődtek el hozzájuk, az induló busz mély berregése, a fatelep fűrészének sívítása, kutyaugatás – és kíváncsiságuk legyőzte riadalmukat. Maradtak.

– Mély ez a bánya! – Gasch Lipót egészen lehalkította a hangját. – Mély és kegyetlen. A vágataiban egy titokzatos teremtmény bolyong. Ki ő, mi ő? – senki sem tudja. A Rém!... Igen, igen! A halott bánya Réme! Elevenen emészti el azt, aki halott birodalmába téved, és földi lábbal érinti az ő földmélyi útjait. Meneküljetez innét, szerencsétlenek! Meneküljetez, míg nem késő! És kerüljetez ezt a helyet! A Rém les itt rátok!

Ezeket az utolsó szavakat már a lyuk felé fordulva suttogta Gasch Lipót. Aztán a teste meggörnyedt, s a szemében félelem tükröződött. Mintha magát a Rémet látta volna a lyuk sötét szájában.

Pöcökből, akárha csuklott volna, előtört egy szó:

– Hülyeség...

Ám utána villámgyorsan a szája elé kapta a kezét, s ijedten lesett a nyílásra.

– Hülyeség... – ismételte önkéntelenül Lacó is a szót, olyan hangsúllyal, mintha azt mondta volna: eredj innét! A teste is egészen hátrafeszült, mintha valóban lett volna valami előtte, egy vicsorgó kutya vagy egy otromba lódarázs az orra közepére becélzott fullánkkal.

Szó, ami szó, most már se Lacónak, se Pöcöknek nem volt kedve perccel is tovább maradni ebben az átkozott gyümölcsösben, ennek az átkozott lyuknak a közelében.

De kész rejtély, miképp kerültek végül is a szekérútra. Arra ocsúdtak, hogy sebes léptekkel igyekeznek a falu

nyugalmat kínáló házai felé, Gasch Lipót meg kiált utánuk valamit, de hogy mit, azt nem értették.

És azt sem értették, hogy miért világít Pöcök a lámpával, amikor pedig fényes nappal van, és hogy mikor s miképp került Lacó lábára a Pöcök csatos szandálja, Pöcök lábára pedig Lacó félcipője.

6.

Hát szóval így alakultak a dolgok.

A délelőtt rútol bemaszatotha a reggel ígéretes fényességét. Sőt, új ígéretet hozott, amiben azonban minden volt, csak éppen fényesség nem.

A közmondás persze arra biztatja az embert (ez idő szerint Lacót és Pöcököt), hogy: „nyugtával dicsérd a napot!”

Nos, jó, de hol van az még? Ki győzi azt kivárni? Valamit addig is csak tenni kell!

Igen, kell. Legelőször is haza kell jutni. Sőt azt megelőzően még a cipőket is vissza kell cserélni.

A cipőcserére a Kopasz-hát egyik tömöttebb bokra látszott a legalkalmasabbnak. A művelet közben Lacó bátortalanul Pöcök fülébe súgta:

– Te elhiszed ezt a...

– Ökörség... – jelentette ki Pöcök gyorsan, de nem valami nagy meggyőződéssel.

Azért, biztos, ami biztos, ünnepélyes fogadalmat tettek, hogy a történekről és a hallottakról egyelőre egy árva szó se szólnak senkinek. (Ki ugyan nem mondták, de magukban elismerték, hogy e fogadalomra főképp a történekr miatt van szükség.)

Ezek után Pöcök kijelentette, hogy ő ilyen állapotban nem mehet haza. Lacónak, mondta, könnyű, náluk mindkét szülő dolgozik. Ez félreérthetetlen, de fölösleges célzás volt. Lacó enélkül is felajánlotta volna, hogy maradjon náluk, míg rendbe szedi magát. Sőt – alighanem zavarodottságában – Gerlinda segítségét is felajánlotta, ami nyilvánvaló tapintatlanság volt. Szerencsére Pöcök – nyilván zavarodottságában – ezt eleresztette a füle mellett.

Ilyen előzmények után értek Baráthék házához, hogy – természetesen Gerlinda és Kisvacak közreműködésével – elfogadható állapotba hozzák megviselt ruházatukat. Ez a munka, ha mégoly hosszadalmas és körülményes volt is, lényegesen kisebb erőfeszítést igényelt, mint visszaverni Gerlinda, Kisvacak s az időközben odakeveredett Kenguruk meg-megújuló kérdésinvázióját.

– De ha egyszer semmi különös! – erősítették felváltva, újra meg újra. – Legyetek szívesek elhinni végre!

Nem hitték el. A legkevésbé Kisvacak hitte. Egyszerűen elképzelhetetlennek tartotta, hogy amit ő felfedezett, az „semmi különös” legyen.

Ezzel a délelőtti véget is ért, következett a reménytelen délután. Benne volt a levegőben: valaminek még történnie kell, mert úgy, ahogy van, nem maradhat.

Ebéd után ismét találkoztak, de nem történt semmi. Lacó teljesen formán kívül volt, egyetlen épkézláb ötletet sem tudott kiagyalni. A Kenguruk megpróbálták felválni a letörött tv-antennájukkal, de hamar lehervadtak, mert ez a téma még Kisvacakot se érdekelt. Végül elmentek Pöcökért, aki már eleve el se jött a találkozóra.

Hiába mentek. Pöcök, arra hivatkozva, hogy egy kivételesen kényes alkatrészt összeállításán dolgozik, finoman kiutasította a lehangolt társaságot.

Ez a „kényes alkatrészt” úgy nem volt egészen igaz. Pöcök ugyanis csak akart szerelni, de nem tudott, mert a gondolatai minduntalan elkalandoztak. Szokatlan és idegesítő jelenség volt ez Pöcök számára. Többször is nekirugaszkodott, hogy átmegy Pordán doktorhoz. Bonyolultabb kérdésekkel mindig is hozzá, a „komoly fej”-hez futott. Ám ezúttal egyszer sem jutott túl a kertkapun. „Még majd kiröhög. Mi más tehetne? A Rémmel egyszerűen nem létezik, Gasch Lipót pedig megbolondult, ezt magamtól is tudhatnám.” Visszatért a félig kész rádiójához, felmarkolta a forrasztópákát, de csak azért, hogy fél perc múlva ismét letegye, s kezdje előlről a cirkuszt.

Egyszóval délután se történt semmi. Elkövetkezett a napnyugta.

A Baráth család fél nyolckor ült vacsorához. Csendben táplálkoztak, mint rendesen. (Mármint akkor rendesen, ha a szülők is odahaza voltak.) Alig tűnt el azonban az utolsó falat is a tányérokról, Kisvacak felpattant a székére, villáját, mint amolyan szűrőfegyvert védekezően maga elé tartotta, s egy szuszra elhadarta:

– Reggel lent voltak a bányában. Én fedeztem fel a likat, ők meg a Pöcökkel lementek. És azt is mondta, hogy ha beköpöm, palacsintává fog lapítani. De én nem félek tőle, mert én fedeztem fel a bányát egészen egyedül. És egész délelőtt a gatyájukat mosták.

Puff, a kirakat!

Baráth néni elkezdett szörnyülködni. Baráth András pedig ráparancsolt Lacóra, hogy haladéktalanul és kertelés nélkül számoljon be a történekről.

Ez kutyaszorító volt. Lacó tudta, hogy az apjának nem lehet hantálni, mert utána néz a dolgoknak. Nem véletlenül őt nevezték ki a fűrésztelep főkönyvelőjévé.

– Rendben van – mondta fogcsikorgatva, s gyilkos pillantást lövellt az öccsére. – De ez a kis vacak menjen a szobánkba. Nem az ő fülének való.

Baráth András némi huzavona után méltányolta az óhajt, így hát Kisvacak másodszor is kisemmiztetett a szenzációból. Lacó pedig tömören ismertette a lényegét, vagyis azt, hogy ő meg Pöcök lementek a lezuhant gyümölcsösbe, megnézték azt a bizonyos lyukat, amit tényleg Kisvacak fedezett fel, bele is akartak menni, de akkor váratlanul ott termett Gasch Lipót, és szörnyűséges dolgokat mondott holmi Sublimátumról meg Sátáni Erőről meg főleg a bányáról, az ő Bányájukról, hogy valami Rém van ott, aki elevenen elemésztí az embert, meg ilyen marhaságokat. Nagyon be volt gerjedve az öreg, nem akartak, meg hát nem is illett volna huzakodni vele, ezért aztán elvonultak a színhelyről. Ami pedig a ruhát illeti, hát az egy kicsit tényleg besározódott, de már semmi nyom, meg lehet tekinteni.

Baráth András szó nélkül végighallgatta a beszámolót, s amikor Lacó befejezte, azt mondta: – Eeegen... – A feleségére nézett, majd megismételte: – Eeegen... – Ez azt jelentette, hogy gondolkodik.

Elég sokáig gondolkozott; Lacó nem is győzte kivárni a végét.

– Az a Rém... – kockáztatta meg óvatosan –, az borzasztó nagy ökörség, igaz, Apa?

Baráth András ránézett Baráth nénire, majd vissza az abroszra, és így szólt:

– Nem tudom, édes fiam. Semmi sem lehetetlen. Épp ezért melegen ajánlom, hogy ezt a mai kísérletet eszedbe ne jusson még egyszer megismételni!

2

Egy sikeres robbantás, amellyel azonban nincs lezárva az ügy. Pöcök nagy dolgok közeledtét érzi

1.

Lacó azt hitte, reggelre kialussza magából a riadt bizonytalanságot. Sőt arra is számított, hogy apja reggel, mielőtt munkába megy, nagy nevetve így szól majd hozzá: te aztán jól beugrottál ennek a rémhistóriának.

De éjjel összevissza álmódott mindenféle ijesztő butaságokat, Apa pedig távozás előtt szigorú szavakkal figyelmeztette: „Amit mondtam, megmondtam. Óvakodj a bányától!”

Azért mégiscsak reggel volt. Tiszta fényben fürödtek a tárgyak, minden olyan volt s úgy történt, mint bármely más hétköznapon. Ilyen körülmények között Lacó röstellte volna tartósan megtűrni magában a méltatlan érzéseket. Reggeli után, amikor Kisvacak kivonult az árnyékszékre (ez legalább félórás nyugalmat ígért), behuppant a fotelbe, tarkóját, ahogy Apa szokta, a támlára fektette, fütyült kicsit, majd hangosan azt mondta:

– Eeegen...

Ez megközelítően azt akarta jelenteni, hogy őt tulajdonképpen nem is érdekli az egész. Elvégre semmi rendkívüli nem történt. Volt egy kis vihar, kidöntött néhány fát, lekasálta Kenguruék tv-antennáját – és kész. Minden egyebet a Mesélő talált ki. És amit ő talál ki, azt nem szabad túl komolyan venni. Mert – legyünk csak őszinték – az élet egyáltalán nem olyan, mint amilyenek a Mesélő mondja. Az életben nincs tenger, nincsenek szkúnerek, se indiánok, se tizenhét lábú marslakók, se lezuhant gyümölcsösök, se megnyílt bányalejáratok. Az életben – igaz van Apának – mindennapi dolgok vannak. Az ember ezek között a mindennapi dolgok között él, és számárságot cselekszik, ha holmi Kincses Szigetekre képzeletben magát. A bölcs ember, ahogy Apa mondja, nem rugaszkodik el az élet mindennapi dolgaitól, hanem tudomásul veszi őket, és alkalmazkodik hozzájuk. Tehát mosakszik, mosdatja az öccsét, reggelit készít, rendet csinál (nem csinál rendtelenséget) és a többi. Nagyfiúhoz méltó megfontoltsággal szervezi meg és tölti el a napját.

„Vagyis tömény unalom” – összegezte Lacó rövidke eszmefuttatását, és tekintete önkéntelenül a zsúfolt könyvespolcra tévedt, amely csak úgy sugározta magából az iménti gondolatok cáfolatát. Ám e sugarakat – ilyen se fordult még elő – most nem akarta észrevenni. Ha mégoly keserves volt is, elfordult a könyvespolctól. Mert vagy minden, vagy semmi. Ha van Kincses Sziget, akkor van Bányalejárat is. És ha nincs Bányalejárat – márpedig nincs, ez világos –, akkor nem lehet Kincses Sziget sem.

Nem mondhatnám, hogy túlságosan lelkesítette ez az eredmény. De még mindig inkább ez, mint beismerni, hogy a Bányába való leereszkedés gondolatára hideg borzongás futkos fel-alá a hátgerincén.

És bizonyságául annak, hogy valóban az élet mindennapi dolgaira irányította a figyelmét, képzeletében máris megjelent Anya, amint éppen ezt mondja: „Azért nézz utána rendszeren, kisfiam! Nincs nekem erőm ahhoz, hogy naponta két bugyit mossak rá.”

Az ördögbe is, ez meg egészen kiment a fejéből. De nem csoda. A múltkor, hogy Kisvacak a konyha kellős közepén ünnepélyesen bemutatta új tudományát, túlságosan messzemenő következtetéseket vont le a dologból. Azt remélte, hogy ezzel egyszer s mindenkorra megszabadult a legkellemetlenebb és legmértatlanabb kötelezettségétől. De az öröm korai volt. A kötelezettség nem szűnt meg, csak módosult. „Azért nézd meg, kisfiam...” A fene egye meg! Az ipse egy kiló papírt elhasznál, mégse végez sose rendes munkát.

És Lacó fintorogva feltápászkodott a fotelből, hogy ellenőrizze az „ipse” nehezen bontakozó képességeit.

Az árnyékszék az udvar ház mögötti részének legvégében, a két szelídgesztenyefa között áll. Csukott ajtaja mögött most gyanús csend honolt. Lacó hirtelenében nem emlékezett rá, töltött-e Kisvacak valaha akár csak egyetlen percet is némán ez építmény falai között. Nem, ilyen még nem fordult elő. Amint betette maga mögött az ajtót, máris rázendített: „Mostan pedig felmászok az ülőkére, a kezemmel kitámasztom magamat, ha beesek, agyonüt az anyucim, aztán pedig visszamegyek uzsonnázni...” – és mondta, vagyis hát énekelte tovább a magáét mindenféle óvodai meg kitalált dallamokra, míg csak el nem készült s ki nem jött ismét a napvilágra. Most azonban pisszenés se hallatszott az árnyékszék felől.

Lacó három ugrással ott termett, felrántotta az ajtót... és a hajszálak tüstént meredezni kezdtek a tarkóján.

Az árnyékszék üres volt.

– Gabiiii...

A felháborodott kiáltás szétröppent a házak között, de válasz nem érkezett rá. Csak a tyúkok káráltak az udvarban, meg egy teherautó harsogott valahol a messzeségben.

Lacó beugrott a bódéba, hogy a mélybe kémleljen; mit lehessen tudni. És ebben a pillanatban a tekintete beleakadt valamibe. Egy cédulába. A bódé hátsó falán lógott a cédula, egy kiálló szálkára tűzve. Kockás füzetből kitépett lap volt, rajta Kisvacak betűt utánzó krikszkrakszai meg valami rajz, amely leginkább egy barlangnyílásra emlékeztetett.

– Azanyád!... – szaladt ki Lacó száján, s nem tudta, nevéssen-e vagy bosszankodjék. Nézte a rajzot – az üzenetet – és... hirtelen világosság gyúlt benne. Mintha parázsra lépett volna, oly heves lendülettel indult kifelé az udvarból, ki az utcára, neki a Kopasz-hátnak – maga mögött hagyva az élet mindennapi dolgait, a nagyfiúhoz méltó megfontoltságot, meg az egész kinnal szült mesét a Bánya nemlétezéséről.

– Gabiiii... Gabiiii... Gabiiii...

A környező hegyek felkapták, ide-oda dobálták a kiáltásokat, majd konok hallgatásba burkolóztak.

2.

A Kopasz-hát gerincén Lacó megállt, s lihegve körülnézett. A Selyemrétnek innen csak a Magányos Kémény felőli oldalát lehet látni – ott nem mozdult semmi. És mintha a falu is kihalt volna, teremtett lélek se mutatkozott.

Elképzelni is szörnyű volt, merre járhat most Kisvacak. Ha ugyan jár még egyáltalán, s nem ájultan hever Hollán nagyapó szakadékká vált gyümölcsösében. Vagy – ördög és pokol! – még annál is mélyebben, lent valahol a Sátáni Erő birodalmában, elevenen elemésztve.

Hogy ez az „elevenen elemésztve” mit jelent pontosan, arról Lacónak csak homályos sejtései voltak. De ennyi is elég volt ahhoz, hogy minden erő és bosszúvágyszálljon belőle. Az imént még fél tucat jól irányzott pofonnal szándékozta lekivittetni öccse idióta ötletét, most azonban egész szünidei szabadságáról is készséggel lemondott volna, csak hogy épségben rátaláljon.

Remegő térdekkal indult tovább az immár teljesen felszáradt szekérúton. A földet figyelte, s itt-ott sikerült is felfedeznie Kisvacak cipője gumitalpának jellegzetes lenyomatait. E nyomok minden kétséget kizáróan bizonyították, hogy Kisvacak cédulája nem volt átverés, a kölyök valóban oda ment, ahova ígérte.

Magasságos egek, mi lesz ebből?!

A nyomkeresésről Heléna, Pirosfej tizedes farkaskutyája jutott Lacó eszébe. Ó, ha Heléna most itt volna, mindjárt nyugodtabb lenne! Hát még ha a gazdája is itt teremne hirtelen!...

Az ám! Könnyen lehet, hogy riadóztatnia kell majd őket. Ha Kisvacak nincs már a gyümölcsösben, ha tehát... még rágondolni is hátborzongató... akkor már csak Pirosfej tizedes és Heléna segíthetnek.

Vagy talán már ők se. Talán az egész őrsnek ki kell vonulnia, minden mozgatható határőrnek, minden nyomkereső farkaskutyának...

Az ám! Szabályos mentőexpedíciót kell szervezni, szabályos haditerivel... Ördög és pokol, lesz itt mindjárt olyan felfordulás, de olyan...

– Gabiiii...

Nem tudta, nem lenne-e jobb, ha máris átszaladna a Fűrésztelephez, és telefonálna Pirosfej tizedesnek. Ugyanis a határőrök telefonvonala a falun vezet keresztül. Négy pőznanán van csatlakozó; az autóbusz-végállomáson, a Bányászpresszó előtt, a Fűrésztelepnél meg a Tanácsházánál. A beszélők is ott vannak, a végállomás üvegfalú forgalmi bódéjában, a presszó pénztárában, a tanácselnök gépíronőjénél és a Fűrésztelep irodájában. Az őrsre, ha fontos bejelenteni-valója van, bármelyik falubeli lakos bármikor telefonálhat, csak el kell kérnie valamelyik beszélőt, és be kell dugnia valamelyik csatlakozóba. Ahhoz a ponthoz, ahol Lacó most tartózkodott, a Fűrésztelep volt a legközelebb. De Lacó végül mégse ment oda. Úgy gondolta, a gyümölcsösig még elfut. Kisvacak talán mégse mert nekivágni.

– Baráth Gabiii...

Már elérte a Bányahegyről lenyúló s a Selyemrétet kettészelő erdősáv szélső fáit. Még néhány méter, és meglátja a szakadékot, mely valóságos lett újra, valóságosabb, mint eddig bármikor. Valóságosabb és félelmetesebb. És izgalmasabb is. Igen, igen. Ennek a mentőexpedíciónak a gondolata kezdett furcsán bizseregni Lacó fejében. Mentőexpedíció Kisvacakért! Valóságos mentőexpedíció!...

– Gabiiii...

– Mért kell úgy rikácsolni? Nem látod, hogy itt vagyok?

A meglepetéstől kis híján elvágódott. És nem is látta meg mindjárt, honnan jön ez a pimasz hang.

Pedig Kisvacak ott volt az orra előtt. Ott ücsörgött az út mellett egy farönkön, és sértődötten pislogott.

– Hát itt vagy? – és Lacó hangjában egy kis csalódottság is rezgett. Már egészen beleélte magát a mentőexpedícióba. Ami persze helytelen volt, elvégre az ember mégiscsak fontosabbnak kell hogy tartsa a testvére épségét egy mégoly rendkívüli szenzációnál is. Mentségére legyen mondván, hogy maga is mindjárt belátta ezt, és egy kicsit el is szégyellte magát.

Csak állt Kisvacak fölött, és fogalma se volt, mit kezdjen vele. Végül is – mert ez látszott a legkézenfekvőbbnek – gúnyosan rámosolygott.

– Na mi az, öregem, inadba szállt a bátorság? Mégse mertél odamenni?

– De igenis mertem! – Kisvacak a sértődöttségtől, hogy valaki ilyesmit feltételez róla, majdnem elbőgte magát. – Megtiltották, hogy közelebb menjek.

– Ne beszélj!... Ki tiltotta meg?

– Hát azok! – És Kisvacak a lezuhant gyümölcsös felé bökött a fejével.

Lacó most nézett oda először. A lezuhant gyümölcsös körül határőrök tettek-vettek, s közöttük volt Gasch Lipót meg Hollán nagyapó is.

– Mit művelnek ott?

– Disznóságot – mondta Kisvacak. – Berobbantják a likat rikettővel. Én meg ne mozduljak innen, mert a halál fia vagyok... Úgyis ki fogom ásni. Éjjel kiszökök, és Apa ásójával dob, dob, kiásom.

– Fogd be a szád!

– Igenis, kiásom! – toppantott Kisvacak. Felállt, és durcásan elindult visszafelé.

– Hova mész?

– Haza.

– Nem mész sehova; érthető? Itt maradsz, és nem moudulsz, míg vissza nem jövök. Vita nincs!

Azzal Lacó nekiiramodott, és meg sem állt a lezuhant gyümölcsösíg. Már futás közben felfedezte, hogy Pirosej tizedes is ott van a szakadék körül serénykedők között. Egyenesen feléje tartott. De mielőtt megszólíhatta volna, a szakadék túlsó peremén álló Gasch Lipót elkiáltotta magát:

– Mindenki hagyja el a területet! Robbantáshoz felkészülni!

– Fedezékbe, elvtársak! – kiáltott Pirosej tizedes. – Szeevasz, nagyfőnök! – mondta Lacónak, és ahogy találkozáskor szokta, szeplős kezét Lacó vállára tette. – Mi az újság?

– Berobbantják? – Lacónak izgalmasában semmi okosabb nem jutott az eszébe.

– De be ám, nagyfőnök!

– És miért?

– Hogy az olyan vakmerő felfedező, mint például az öcséd... Az ám! – és Pirosej tizedes nyugtalanul felkapta a fejét. – Hová tűnt az a kis csavargó?

– Ott ül a rönkön... Hogy mit ne csináljon?

– Hármát találgathatsz. Meg kell mondanom, szörnyű könnyelműség volt egyedül elengedned otthonról.

– Megszökött... De úgyse mert volna lemenni.

– Ebben én nem vagyok olyan biztos. Az öcséd annyira sincs tisztában a dolgok veszélyességével, mint az én Helénám.

Lacó, akiben ekkorra már újra teljes hévvel ágált a borzongató kíváncsiság, igencsak szerette volna tudni, mit is ért Pirosej tizedes a „dolgok veszélyessége” alatt. Mert mi sem

látszott természetesebbnek, mint hogy éppen tőle várja az egyértelmű igazságtévést ebben a zavaros rémhistóriában. Gasch Lipótra nem tudott adni százszázalékosan, és – őszintén szólva – az apja szavain se lehetett eligazodni. Így aztán Pirosfej tizedesben volt minden reménye. Igaz, a viccelődés tőle se volt idegen, ám amit mondott, az pontosan úgy is volt. Bár a haja vörös volt, és az arca, a nyaka, a keze feje, sőt még a karja meg a füle is teliseded-teli volt barnás-vörös szeplőkkel, de a feje az Fej volt. Ezt még a tanárok is elismerték, ezért is hívták oly gyakran az úttörőcsapathoz foglalkozásokat vezetni. Értett mindenhez, de leginkább a fafaragáshoz, mivelhogy faszobrász volt a civil szakmája. Csak egyetlen baj volt vele: amilyen készségesen válaszolt az észszerű kérdésekre, oly nagyon ki tudta kacagni az embert a csecsemőszagúakért. És ez a baj most fölöttébb nyugtalanította Lacót. Sehogyan se tudta eldönteni, hogy Pirosfej tizedes a szóban forgó kérdést az ésszerűek vagy pedig a csecsemőszagúak közé sorolná-e. Ez vitán felül komoly feladvány volt. De vajon miért üldögélt Lacó fejében a Mesélő, ha nem azért, hogy az ilyen feladványokon átsegtse? – „Ha nem jutsz célhoz egyenesen, válassz kerülő utat!” – ajánlotta a Mesélő. Lacó pedig rögtön tudta, miféle kerülő út jöhet itt számításba. Gyorsan felbecsülte a köztük és Kisvacak között levő távolságot, s miután úgy találta, hogy a kölyök semmiképp se hallhatja a szavukat, így szólt:

– Az már szent igaz, hogy ez a kis vacak a viharon kívül még nem nagyon ijedt meg semmitől. De azért kíváncsi volnék, mit csinálna, ha tényleg egy olyan nem mindennapi rémséggel találná szemben magát.

– Te csak ne légy kíváncsi az ilyen találkozásokra, nagyfőnök! – mondta szigorúan Pirosfej tizedes. – Inkább

arra legyen gondod, hogy az öcséd elkerülje az ilyen találkozásokat.

– Könnyű azt mondani! – vélte Lacó. – Ha egyszer a fejébe veszi, hogy odamegy valahova, beszélhetek én annak akármilyen szörnyűséges Rémről, az se tartja vissza. Nem ártana, ha egyszer láthatna is ilyesmit, majd nem szökdösne el folyton.

– Nem ismerek rád, nagyfőnök! – csodálkozott Pirosfej tizedes. – Hogy kívánhatsz ilyet a tulajdon öcsédnek?

– Nem kívánok én neki semmi rosszat. – És Lacó igyekezett minél felháborodottabb arcot vágni. – Csak unom, hogy mindig meglóg. És mint egy kutyát, mégse köthetem a ház sarkához.

Tovább, sajnos, nem lehetett feszegetni a témát. Leértek az úton az erdő széléhez, oda, ahol Kisvacak ücsörgött. És ez elég nagy baj volt, mert Lacó semmivel se lett okosabb. Pirosfej tizedes szavait így is érthette, meg úgy is. (Ilyen se fordult még elő!) Pirosfej tizedes a „szörnyűséges Rém”-et egyszerűen eleresztette a füle mellett. Se azt nem mondta rá, hogy „no, nagyfőnök, ilyen csecsemőszagú képtelenséget is rég hallottam”, se azt, hogy „márpedig, nagyfőnök, ez a realitás”.

Ámbár...

És Lacónak egy pillanatra földre gyökerezett a lába. Hirtelen rádöbrent, hogy amit Pirosfej tizedes mondott, az bizony inkább érthető realitásnak, mint csecsemőszagúnak. „Te csak ne légy kíváncsi az ilyen találkozásokra... Hogy kívánhatsz ilyet a tulajdon öcsédnek?” – Ami azt illeti, ezt olyan sokféleképpen nem lehet érteni. Ez nagyon is csak egyféleképpen érthető. Ördög és pokol, akkor pedig... akkor csak robbantsák be minél gyorsabban azt az átkozott likat, még mielőtt a Rém is felfedezi, és éjszaka kimászik rajta.

(Néhány nappal később Lacó rettentően szégyellte magát ezért a gondolatáért. Sok egyéb gondolatáért is szégyenkezett, de ezért leginkább. „Ez volt az egészben a legcsecsemőszagúbb.”)

– Mért nem viszik onnan azt a gyereket?... Megvesztél, édes fiam?... Tüntessék el, de gyorsan!

Gasch Lipót kiabálta ezeket, aki valami dobozzal a kezében állt egy vastagabb fa mellett.

Lacó összerezett a hangra. Csak most vette észre, hogy már valamennyien behúzódtak az erdőbe, néhányan le is feküdtek a fák mögé, egyedül ő van odakint. Kisvacakot nem látta.

– Az öcsém!... Hol az öcsém?

– Itt van, ne izgulj! – kiabált ki Pirosfej tizedes a fák közül.
– Gyere te is szaporán!... A fák mögé, elvtársak! Feküdjünk a fák mögé!

A robbantást, mint a volt bánya volt lőmestere, tehát mint avatott szakember, Gasch Lipót irányította. A dobozt, amely tisztára olyan volt, mint a határőrök tekerős telefonja, csak éppen a kagyló hiányzott róla, ezt a dobozt letette egy fa alá, és melléje kuporodott.

– Mindenki fedezékben van? – kérdezte.

– Mindenki – felelte Pirosfej tizedes. – Indíthat, Lipót bácsi!

– Figyelem, robbantás! – És Gasch Lipót megtekerte a doboz oldalán levő tekerőt.

Fülsértő dörrenés hallatszott a lezuhant gyümölcsös felől, füstgomoly tört a magasba, rögök, szikla- és fadarabok repültek a levegőbe, ívet írtak le, s kopogva potyogtak vissza a földre.

Pompázatos látvány volt ez, olyannyira pompázatos, hogy Kisvacakból tüstént kiszállt a lik elvesztése miatt érzett

szomorúság, s a kölyök ujjongva ficáncolt Pirosfej tizedes erős karja között.

Lacónak is tetszett a dolog, elvégre ilyet eddig csak a tv képernyőjén látott. Ő is meglepedkezett minden egyébről, ám nála ez a feledékenység csak néhány percig tartott. Mire felértek a gyümölcsöshöz, hogy megszemléljék a robbantás eredményét, addigra el is múlt. Akkorra már újra ott motoszkált benne minden, sőt valami egészen furcsa és új dolog is csatlakozott a többihez: sajnálkozott. Igen, igen. Mert azért mégse így képzelte ő ezt az egészet. Nézte a friss földdel és szikladarabokkal félig betemetett szakadékot, és borzasztóan sajnálta, hogy ilyen kurtán-furcsán végződött az oly ígérete-sen indult szenzáció.

– Nagyszerű munkát végeztél, Lipót! – rezzentette fel merengéséből a Hollán nagyapó vidám hangja. – Istenuccse, nagyszerűt! Ha még a fácskáimat is visszarobbantanád, kiakasztanám a képed a szobámba, és úgy bámulnálak.

Ezen – Lacó kivételével – mindenki nevetett. A legjobban persze Kisvacak. Ugrándozott, és azt kiabálta, hogy „tessék visszarobbantani a fácskákat, tessék visszarobbantani a fácskákat!”

3.

A robbanás hangja egy csapásra életet vitt a látszólag kihalt faluba. A baromfiak éktelen kárálásba, a kutyák dühös ugatásba kezdtek, az utcákon gyerekek loholtak a Selyemrét felé, a Bányász-presszóból kijöttek a vendégek, és élénken tárgyalták az eseményeket. A már útnak indult délelőtti busz is megállt egy időre, mert Feri bácsi, a kalauz belebetegedett volna, ha nem tud meg azonnal minden megtudható e

szokatlan és erős hangjelenségről. És mert a közelben nem talált senkit, visszafutott a Bányász-presszóhoz tájékozódni. Az utasok egy része morgott, hogy miért kell minden „vacak kis dörrenésre” megállni, mások viszont derültek, mert Feri bácsi a nagy pocakjával borzasztó viccesen futott; nem előre, hanem valahogy oldalt rakta a lábait, és dülöngélt, mint egy élén táncoló söröshordó. Végül célhoz ért mégis, és amit sebtiben megtudott, az elég is volt neki ahhoz, hogy a városig tartó tizenöt kilométeres úton kihagyás nélkül szónokoljon róla az utasoknak.

Pöcököt rádiója antennakeretének elmélyült szereléséből zökkentette ki a dörrenés. Ijedtében kiejtette kezéből a Pordán doktortól kapott és eredetileg sebészeti célokat

szolgáló ügyes kis fogót, és – csodálatos módon – azonnal tudta, miről van szó. Szokásától eltérően nem pakolta el a szanaszét heverő szerszámokat, drótokat, sőt még a rádiót se rakta vissza a külön e célra kiürített és papírvattával kibélelt asztalfiókba, hanem otthagytott csapot-papot, és kiviharzott a házból.

Gergely néni utánakiáltott, hogy hova megy, de inkább csak megszokásból. Jól tudta, hogy Pöcök az efféle elrohánások alkalmával nemigen hallja meg a hozzá intézett kérdéseket. Így történt ez most is, és Gergely néni csak legyintett, hogy ennek a kölyöknek úgylis hiába beszél az ember, megy a maga feje után, mint a szélütött. (Az igazság kedvéért el kell mondanom, hogy ez nem egészen felelt meg a valóságnak. Pöcök ugyanis a napok többségében szófogadó volt, szülei tanácsát türelmesen meghallgatta, s azokat többnyire meg is fogadta. De voltak pillanatok – mint ez a mostani is –, amikor minden a gyorsaságon múlt, s Pöcök inkább vállalta az utólagos szorulás kockázatát, mintsem hogy holmi magyarázgatással meg kérdezzgetéssel rabolja a drága másodperceket.)

Hogy most mi múltott a másodperceken, azt persze nehéz volna pontosan megmondani. Pöcök maga is tisztában volt vele: bárhogy szedi a lábát, a robbanásból már úgysem kaphat el semmit, de még füstjéből se. Az igazat megvallva, őt nem is annyira a robbanás érdekelte, mint inkább az, ahogyan csinálják. A tv-ben látott már néhány robbantókészüléket, de mindet csak villanásnyi időre, mert az operatőröket – minő rövidlátás! – az emberek arca meg maga a robbanás izgatja, azt filmezik mindig. Lelki szemei előtt megjelentek továbbá bizonyos vékony, sűrke műanyaggal bevont drótszálak is, amelyeneket egyszer Pirosféj tizedestől kapott, s amelyekről

Pirosfej tizedes azt mondta, hogy elektromos gyújtószinórok. Remek drótok voltak, nagy kár, hogy néhány hét alatt felszívódtak. (Vagyis elfogytak.) És volt még valami... nem, azt nem mondhatnám, hogy a lelki szemei előtt, hiszen ezt a valamit nem tudta odaképzelni, oda csakis olyasmit tudott képzelni, amit valaha valahol már látott. Ezt viszont még sehol és soha nem látta, és ezután se akarta látni sehol és soha. Tulajdonképpen gondolni se akart rá, mondogatta is magában: nem érdekel, nem érdekel; de mentül inkább mondogatta, annál inkább érdekelte, tehát annál inkább gondolt is rá. (Ebből is kiderül, hogy a látszattal ellentétben mégsem volt oly nagy különbség a két jó barát, Pöcök és Lacó között.)

Amikor a Bányahegyről lenyúló erdősávhoz ért, a faluból kirajzó kölykök még valahol a Kopasz-hát oldalán trappoltak. De idefent már visszavonhatatlanul bevégeződött minden. A robbantókészülék a hozzá tartozó drótokkal együtt Gasch Lipót hóna alatt visszavándorolt eredeti helyére, Gasch Lipót szerszámoskamrájába. (Ugyanis mindez az ő saját tulajdona volt, féltve őrzött emléktárgya a „régis szép idők”-ből.) A határőrök – Pirosfej tizedes vezetésével – is elfelé meneteltek már, Hollán nagyapó pedig épp akkor bandukolt ki az erdőből, amikor Pöcök beszaladt oda.

Hollán nagyapó most is vidám volt, zsebre dugott kézzel jött, és valami régi nótát dudorászott. Meglátva Pöcököt, rákacsintott, s bökött egyet felfelé a fejével, mint aki azt kérdi: mit szólsz, kölyök, mik történnek errefelé mostanában?

Pöcök éppen csak mormogott valami köszönésfélét Hollán nagyapónak, és futott tovább. És egyáltalán nem lepte meg, hogy a szakadék innenső, épen maradt szélén Lacót meg Kisvacakot találja. A két testvér ott állt egymás mellett szót-

lanul, és bámult le a gödörbe. Pöcök lihegve megállt mellettük, nem is köszönt, csak állt, és nézte, amit ők. Azután se szóltak, csak megfordultak, és elindultak lefelé.

Az úton már loholtak felfelé a kölykök, kiáltoztak, hogy mi volt, hogyan volt; de nekik se mondtak semmit. Kisvacak persze borzasztóan szeretett volna töviről hegyire beszámolni a gyerekeknek, vagy legalább annyit mondani, hogy klassz volt, de Lacó szigorúan rámondott, hogy fogja be a száját, és – ki tudja, miért – Kisvacak most az egyszer szót fogadott.

4.

Túl a Kopasz-háton, ott, ahol a nagy fenyőerdő kezdődik, van egy különös formájú dombocska. Egész pontosan karosszék formájú. Így is nevezik Óbányán: a Karosszék. Pár méter magas az egész, és a legenda szerint úgy keletkezett, hogy egyszer egy bolond bányász akart itt rakni egy hegyet, de még csak dombocskánál tartott, amikor rájött, hogy bolondságot cselekszik, elszégyellte magát, és elkezdte lebontani, de közben beállt a tél, nagy hó esett, nem tudott dolgozni, tavaszra meg elfelejtette az egészet, így aztán ott maradt a dombocska félig elhordva. Én nem nagyon hiszek ennek a legendának, inkább hiszem, hogy a Karosszék valami módon a Bánya szülötte. No de nem is ez a lényeg, hanem hogy a Karosszék volt Lacó első számú ábrándozóhelye. Részben a formája miatt, de még inkább azért, mert a támlája épp a falu felé esett, s az elől, aki mögötte üldögélt, eltakarta a házakat; az ember úgy érezhette magát, mintha egyes-egyedül volna a világon, feje fölött az ég végtelen vetítőlámpájával, amire aztán azt képzelhet oda, amit csak akar. Pöcök, persze, ezen is csak nevetett, mint a Mesélőn. Mondta is gyakran Lacónak, hogy hülyeség, mert egy nor-

mális ember, mint például ő is, ha spekulálni akar, bárhol tud, nem kell elvonulnia holmi spekulálóhelyekre meg hasonló.

Most azonban véletlenül se jutottak eszébe ilyen gondolatok. Sőt még örült is, hogy a Karosszékhez mennek. (Nyilvánvaló volt, hogy Lacó oda igyekszik; mi másért tért volna le a Kopasz-hát tetején az útról?) Örült neki, mert úgy érezte, hogy azt a dolgot, amit most feltétlenül meg kell majd beszélniük, csakis biztonságos, zaklatásmentes helyen lehet előhozni.

Odaértek a Karosszékhez. Lacó elővette a halas bicskáját, kinyitotta, Kisvacak kezébe nyomta, és a fejével egy közeli orgonabokorra biccentett.

– Vágj nekem hét... nem, tizennégy darab ilyen hosszú – a tenyerén mutatta, hogy milyen hosszú –, friss hajtású, vékony orgonaágat! És szedd le a kergét is!

– Minek az? – kíváncsiskodott Kisvacak.

– Ne kérdezz semmit, majd meglátod!

– Mennyi az a tizennégy?

– A tíz ujjad meg még négy. Na, siess! Halálfontos.

Ez hatott. Kisvacak nem kérdezett többet, hanem fontoskodó képpel elvonult az orgonabokorhoz. Így aztán Lacó és Pöcök egészen egyedül maradtak.

„Jó trükk volt ez a tizennégy orgonaág” – gondolta Pöcök, de nem szólt róla semmit. A Karosszékét figyelte. Így, ilyen mélyen és csendben még sose ült benne. Nagyon furcsa volt. Az első pillanatban nem értette, hogy mi olyan furcsa. Aztán rájött, hogy a csend. Vagyis hogy nem volt csend. Finom percegést lehetett hallani, mintha egy áram alatt levő fülhallgatót szorítana a fülére.

– Mi ez a zúgás?

– Semmi – mondta Lacó. – Itt mindig ez van. Ilyen a csend.

– Muris... Tudod, mért van?

– Ez most nem érdekes.

Pöcök is úgy gondolta, hogy ez most nem érdekes.

Hallgattak egy sort.

Pöcök várta, hogy Lacó elkezdje mondani, amit tud, de Lacó nem kezdte el. Végül is Pöcök megunt a dolgot, azt mondta:

– Szóval berobbantották!

– Be – mondta Lacó.

– Kár.

– Nagy kár.

Megint hallgattak egy sort.

– Beszéltem a tizedessel – mondta végre Lacó.

Pöcök nyaka előrefeszült.

– És?...

Lacó szóról szóra elmondta, amit Pirosfej tizedessel beszélt. Aztán megkérdezte:

– Te érted ezt?

– Értem. Azazhogy...

Kisvacak toppant elébük, egyik ujját a szájában tartotta.

– Mi van? – mordult rá Lacó.

– Megvágta. – És Kisvacak mutatta az ujját. Elég ronda vágás volt, a vér is szivárgott belőle. – Bekötöd? Vagy kapjak inkább vérmérgezést?... Klassz lenne egy vérmérgezés!

– Hülye! – mondta Lacó, és felállt. – Vittelek volna inkább a szerelmedhez.

– Mi az a halálfontos? – kérdezte Kisvacak, és magasan a feje fölé tartotta az ujját, ahogy Lacó is szokta, ha megvágja.

– Most már semmi. Gyerünk hazafelé!

De Kisvacak nem tágitott.

– Miért most már semmi?

– Na, ereggy, ereggy, mert a végén amputálni kell a karodat.

– Az mi, hogy antupálni?

Lacó felnézett az égbe, hátha rászakad Kisvacakra, de nem szakadt rá.

– Am-pu-tál-ni, vadszamar! Levágni! Nyissz-nyassz! Világos?

– Az egész karomat?

– Mindet!

Kisvacak megvonta a vállát, hogy tőle aztán vágthatják, de a kérdezősködést mindenesetre abbahagyta. Ahogy csak bírta, felnyújtotta a karját, s óvatos léptekkel megindult lefelé.

„Hogy ezek mit marják folyton egymást!” – gondolta Pöcök rosszallóan, de ezt se mondta, mert most ez se volt érdekes. Sajnálta, hogy el kellett jönniük a Karosszékéből, ott sokkal érdekesebb lett volna megbeszélni a megbeszélendőket.

Amikor Kisvacak már eléggé eltávolodott tőlük, Lacó halkán megszólalt:

– Na, ide figyelj! Először a vén Gasch Lipót. Aztán az apám. Aztán a tizedes. Ez nem lehet véletlen... Na jó. A nyílást berobbantották. De ennek a... Rémmek akkor is a végére kell járni. Most már nem engedek.

– Ühüm... – nyögte Pöcök, s azon töprengett, mit mondhatott Lacó apja. Erről ugyanis eddig nem volt szó. Igaz, ő se említette, amit az ő apja mondott az este.

– Benne vagy? – kérdezte Lacó.

– Benne... A faterod mit mondott?

– Hogy óvakodjak a Bányától.

– Érdekes – mondta Pöcök. – Az enyém is ezt mondta.

– Akkor már négyen vannak. Eggyel több ok, hogy a végére járjunk.

– Mit akarsz csinálni?

– Egyelőre fogalmam sincs. De reggelre kitalálok valamit, arra mérget vehetsz.

Pöcök mérget ugyan nem vett volna rá, nem szerette az ilyen képletes marhaságokat, de azért biztos volt benne, hogy Lacó reggelre ki fog találni valamit. Mert Lacó az ilyesmiben nagymester. Egy rádiót képtelen behangolni, de az ilyen dolgokban utolérhetetlen. Pöcök néha fájdalmas irigységet is érzett emiatt. Nem mintha egy pillanatig is értékesebbnek tartotta volna a maga képességeinél, hanem... szóval, Gerlinda volt az, aki többre tartotta. Pöcök jól tudta, ha egy úrhajót készítené, és felrepülne vele a Holdra, Gerlinda ettől se hatódna meg úgy, mint Lacó legócskább fantáziaszüleményétől. „Hiába – vont le gyakran a keserű tanulságot –, egyes lányok nem tartanak lépést a fejlődéssel. Ugyanarra harapnak, mint a száz évvel ezelőttiek.” Most azonban nem gondolt ilyesmire. Mert most mindennél fontosabb volt, hogy Lacó kitaláljon valamit. Érezte, hogy itt hamarosan még nagy dolgok történnek.